

Коментарі

Київського національного університету імені Тараса Шевченка
до зауважень, викладених у звіті експертної групи

«Про результати акредитаційної експертизи освітньої програми
2048 Право,

рівень вищої освіти Бакалавр, спеціальність 081 Право, форма навчання денна

Київський національний університет імені Тараса Шевченка висловлює щире подяку експертній групі за змістовну та продуктивну співпрацю в процесі здійснення експертизи ОП Право та високу оцінку її впровадження та ефективності. Висловлюємо вдячність експертам за високий професіоналізм, плідну співпрацю під час обговорення основних питань та висловлені рекомендації щодо покращення акредитованої освітньої програми. Разом із тим, хочемо надати певні пояснення для уточнення нашої позиції щодо окремих положень звіту.

Критерій	Звіт експертної групи	Коментар університету
Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми	ЕГ рекомендує гаранту, з урахуванням дійсно активного залучення до процедури вдосконалення ОП здобувачів та випускників ОП, відобразити у тексті ОП факт включення до складу робочої групи цієї ОП зазначених стейкхолдерів в якості членів такої групи.	Київський національний університет імені Тараса Шевченка дякує експертній групі за аналіз ОП. Зауваження і рекомендації будуть опрацьовані та враховані в процесі реалізації ОП та її вдосконалення. Однак вважаємо за доцільне надати пояснення: Зауважуємо, що на сьогодні нормативних вимог щодо участі всіх стейкхолдерів у розробці освітньої програми немає. Більше того, стейкхолдерів маємо значну кількість і всіх включити до такої групи неможливо. Однак, зауваження, висловлені у рецензіях стейкхолдерів, були враховані у процесі підготовки освітньої програми. Про результати такого врахування нами зазначено у змісті звіту самооцінювання. Склад же робочої групи в документах університету фіксується (як авторський колектив) при затвердженні і у подальшому (до затвердження нової редакції) не може бути розширений.
Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми	ЕГ рекомендувала гаранту не тільки популяризувати та залучати здобувачів до участі у заходах, зорієнтованих на набуття soft skills (за ініціативи МОН, Мінюст, USAID, ОБСЄ тощо), в т.ч. й іноземною	Київський національний університет імені Тараса Шевченка дякує за аналіз структури та змісту освітньої програми і висловлені зауваження. Однак, водночас, хоче надати пояснення: рішення щодо зарахування активностей здобувачів в якості результатів навчання за програмою згідно чинного законодавства можливе

Критерій	Звіт експертної групи	Коментар університету
	мовою, а результати такої участі зараховувати як результати, що отримані у неформальній освіті, створюючи передумови для розширення можливостей здобувачів	виключно за їх заявами, процедура і правила такого перезарахування визначені Положенням про валідацію і визнання результатів навчання, здобутих у процесі неформальної та/або інформальної освіти у програмах вищої та фахової перед вищої освіти Київського національного університету імені Тараса Шевченка (http://senate.univ.kiev.ua/p=2271). Звернень студентів за цей короткий період часу з приводу зарахування означеної участі студентів як результатів неформальної (або швидше навіть інформальної – оскільки заходи Мініюсту, USAID, ОБСЄ частіше відповідають за своїм змістом інформальній а не неформальній освіті) освіти не надходило.
Критерій 3. Досвід до освітньої програми та визначення результатів навчання	Недостатня увага приділяється процедурі визнання результатів навчання, що отримані за фахом у неформальній освіті. ЕГ рекомендує адміністрації університету активізувати роботу у цьому напрямі, впровадити в освітній процес процедури, які забезпечать можливість повного врахування на ОП результатів навчання, отриманих у системі неформальної освіти; НПП популяризувати можливості отримання знань здобувачами у неформальній освіті, зокрема на освітніх платформах: Prometheus, Coursera, тощо; враховувати отримані результати навчання в ході поточного контролю та відображати в робочих програмах..	Київський національний університет імені Тараса Шевченка дякує за аналіз рівня доступу до освітньої програми, і, водночас, висловлює певне нерозуміння зауваження: - здобувачі освіти мають право на визначення результатів неформальної освіти. Цим правом вони можуть скористатися лише за власним бажанням. В Університеті створені необхідні умови для реалізації цього права здобувачами. Діє Положення про валідацію і визнання результатів навчання, здобутих у процесі неформальної та/або інформальної освіти у програмах вищої та фахової перед вищої освіти Київського національного університету імені Тараса Шевченка (http://senate.univ.kiev.ua/p=2271); - законодавство про освіту не передбачає обов'язку ЗВО популяризувати неформальну освіту. Врахування результатів навчання результатів неформальної/інформальної освіти є альтернативною траєкторією здобувача, яку він має право обрати (а університет забезпечити – якщо ці результати відповідають програмним), але гарно спланована освітня програма має забезпечити досягнення цілей програми власними силами; - викладачі (оскільки саме вони, а не будь-які провайдери неформальної освіти відповідають за досягнення здобувачами освіти запланованих результатів освіти) визначають в своїх робочих програмах що саме і як саме може бути зараховано в межах дисципліни. Якщо здобувач освіти

Критерій	Звіт експертної групи	Коментар університету
		незадоволений тим що викладене в освітній програмі він може подати декларацію про попереднє неформальне (інформальне) навчання (див. додаток 1 до Положення про валідацію і визнання результатів навчання, здобутих у процесі неформальної та/або інформальної освіти у програмах вищої та фахової перед вищої освіти); - будь-яка освітня програма формальної освіти, яка не може досягти своїх цілей без примусу здобувачів здобувати неформальну освіту є неповноцінною; - відсутність практики врахування результатів навчання здобутих шляхом неформальної/інформальної освіти ніде в світі не вважається недоліком програми (і в Україні також – про це неодноразово заявлялось на засідання Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти) – недоліком є незабезпечення якості освіти при такому визнанні.
Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою	1) Гарантові належить приділити увагу повнішому забезпеченню ПРН4 і ПРН8 за рахунок обов’язкових ОК. 2) Викладання на ОП могло б бути вагомо покращене завдяки запровадженню директором Інституту права інституційно забезпеченого віртуального освітнього середовища та автоматизованої системи управління навчальним процесом. 3) Навчально-методичному відділу рекомендовано також, із збереженням автономії ЗВО, розглянути можливість запозичення позитивного досвіду вітчизняних та зарубіжних правничих освітянських шкіл стосовно запровадження силабусів ОК, а також усунути неточності й невизначеності, що наявні в робочих програмах.	Університет дякує за проведений аналіз та оцінку механізму навчання та викладання за ОП, проте на окремі з них хотіли б надати пояснення: 1) Наголошуємо, що ПРН 4 передбачено у 14 ОК із 31 (наприклад, історія держави і права зарубіжних країн, кримінальне, адміністративне, фінансове, трудове право, адміністративне судочинство та ін.); ПРН 8 передбачено у 3-х ОК (Конституційне право, історія правової та державницької думки, практика). 2) Автоматизована система управління навчального процесу забезпечується системою автоматизації діловодства освітнього процесу Triton. 3) Силабуси не передбачені чинною нормативною базою і їх запровадження на додачу до обов’язкової робочої програми навчальної дисципліни призведе з збільшення паперово-бюрократичного тиску викладачів. Більш ефективним є створення навчально-методичних комплексів по ОК, які конкретизують теми лекцій та містять завдання

Критерій	Звіт експертної групи	Коментар університету
	4) Керівництву Інституту рекомендовано забезпечити студентам доступ до повнотекстових спеціалізованих гуманітарних та правничих міжнародних електронних бібліотек (колекцій, баз даних).	семінарських занять із списками рекомендованих для підготовки джерел. Позитивний досвід інших закладів врахований в процесі створення навчально-методичних матеріалів та організації освітнього процесу. Ці заклади перераховані у звіті самооцінювання ОП. Затверджений в Університеті формат робочих програм навчальних дисциплін (http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Dod5_rob_prog.pdf, http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Dod6_Instr_rob_prog.pdf) розроблявся на основі вивчення досвіду і документів університетів-партнерів з Німеччини та Великої Британії, і враховує змістовне наповнення силабусів якими вони користуються. Жодної потреби запроваджувати силабуси університет не бачить. 4) Університет забезпечує доступ до великої кількості міжнародних електронних бібліотек, у тому числі гуманітарних і правничих, з внутрішньої мережі Університету. Доступ до них з поза меж Університету суперечить укладеним угодам.
Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність	1) Гарантові та НПП слід звернути увагу на відповідність контрольних заходів ПРН, які перевіряються, зокрема в контексті доречності теоретично зорієнтованих іспитів в якості підсумкового контролю з прикладних галузевих дисциплін. 2) НПП рекомендовано усунути двозначності в робочих програмах щодо підсумкових форм контролю за ОК. 3) Гарантові рекомендовано визначитися із ПРН, які перевіряються під час підсумкової атестації та узгодити формат цієї атестації із відповідними ПРН. 4) Керівництву інституту рекомендовано інституційно забезпечити перевірку не лише	Дякуємо за аналіз та оцінку контрольних заходів, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічної доброчесності. На деякі зауваження хочемо надати пояснення. 1) Іспит є універсальним засобом підсумкового контролю, зорієнтованість якого на перевірку фактологічних знань, знання теоретичних основ чи наявності практичних вмінь тощо досягається модифікацією формату завдань (тести, відкриті відповіді, задачі, конструювання алгоритму виконання дій тощо). Вважаємо що для оцінювання знань з прикладних галузевих дисциплін цього в більшості випадків достатньо. Інші знання і вміння зазвичай перевіряються (оцінюються) під час семестру (і там можна використати той інструментарій який важко вписати в процедуру підсумкового оцінювання (інтерв'ю, дискусія, спостереження, симуляція, портфоліо тощо).

Критерій	Звіт експертної групи	Коментар університету
	підсумкових кваліфікаційних робіт, але й інших студентських робіт.	2) З огляду на те, що Робочі навчальні програми розраховані на on-line навчання, з них передбачені форми контролю в on-line, of-line та on-line асинхронному режимі. 3) При підсумковій атестації чітко передбачені ПРН, які перевіряються під час підсумкової атестації. Мова іде про ПРН 6, ПРН 10, ПРН 12, ПРН 19, ПРН 20. Вони ж відображаються у робочих навчальних програмах. 4) Підсумкові кваліфікаційні роботи на ОР Бакалавр не передбачені. За відповідність принципу доброчесності тез наукових доповідей відповідальність несуть наукові керівники. Наукові статті перевіряються редакціями відповідних наукових видань. Більше того, у змісті Положення про систему плагіату виявлення та запобігання академічному плагіату у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка (http://senate.univ.kiev.ua/?p=1352) чітко передбачені види робіт, які повинні перевірятись на плагіат. Роботи перевіряються також за допомогою загальнодоступних платформ, зазначених на сайті (www.osvita.ua).
Критерій 6. Людські ресурси	З метою підвищення ефективності та результативності професійної діяльності НПП, забезпечення прозорості та об'єктивності оцінювання діяльності, забезпечення здорової конкуренції та підвищення мотивації праці НПП керівництву ЗВО рекомендовано розробити та впровадити Положення про рейтингування НПП до початку 2023 - 2024 навчального року. ЕГ рекомендувала гаранту, НПП розширити співпрацю та активізувати діяльність щодо залучення до аудиторних занять з різних навчальних дисциплін ОП іноземних фахівців, міжнародних експертів, викладачів	Дякуємо за аналіз та оцінку Критерію 6. Людські ресурси та висловлені зауваження. На деякі з них надаємо пояснення: 1) Щорічне рейтингове оцінювання НПП в Університеті проводиться, про що експерти були проінформовані, зокрема було описано визначення переможців у номінації «кращий викладач року». Університет застосовує як матеріальне заохочення викладачів (преміювання), так і заохочення відповідними відзнаками – подяками, грамотами, дипломами. У рейтингуванні викладачів в ННІ права бере участь студентський парламент, який проводить анонімне опитування. 2) На нашу думку, формування юриста-правознавця передбачає необхідність солідної теоретичної підготовки, що може бути забезпечено професійними викладачами, які забезпечують підготовку спеціалістів у сфері національного законодавства, з якого у іноземних викладачі рідко коли є достатній рівень знань. Залучення іноземних фахівців раціональне для опанування результатів навчання які не

Критерій	Звіт експертної групи	Коментар університету
	іноземних університетів – партнерів. З метою інтеграції освітнього процесу України у європейський освітній простір, підготовки конкурентоспроможних фахівців у сфері права, спроможних застосовувати Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод, а також прецедентну практику Європейського суду з прав людини, запровадити проведення майстер-класів іноземною мовою у 2023 - 2024 н.р	залежать від національного контексту, і ми вважаємо, що існуюче їх залучення на етапі підготовки ОР Бакалавр є достатнім. 3) Прецедентна практика ЄСПЛ достатньою мірою вивчається в процесі викладання таких обов'язкових компонентів як конституційне право, кримінальне право, цивільне право, господарське право, трудове право, аграрне право, екологічне право, а також в процесі опанування всіх процесуальних дисциплін. Ними передбачено спеціальні теми з цього питання. Достатньо розвинутою є практика організації майстер-класів, які забезпечуються заступником директора Навчально-наукового інституту права Євгеном Герасименком та кафедрами нотаріального, виконавчого процесу та адвокатури, прокуратури, судоустрою, цивільного процесу, економічного права та економічного судочинства, кримінально-правової політики та кримінального права, кримінального процесу та криміналістики.
Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси	Сайт Навчально-наукового інституту права інформація є недостатнім чином наповненим для своєчасного отримання здобувачами вищої освіти необхідної інформації й підтримки, іноді містить розділи, де відсутня інформація, або ті, зміст яких не відповідає назві відповідного розділу. У зв'язку з цим експертна група рекомендує гаранту освітньої програми та особам, відповідальним за наповнення й оновлення веб-сайту структурного підрозділу, своєчасно розміщувати у відповідних розділах ресурсу коректну й достовірну інформацію, необхідну для здійснення освітньої діяльності за освітньою програмою. Результати опитування здобувачів вищої освіти щодо поінформованості про процедури й правила вирішення конфліктних ситуацій	Дякуємо експертній групі за аналіз та оцінку функціонування ОП. Запропоновані рекомендації будуть враховані в процесі вдосконалення ОП. Однак, на окремі зауваження потребують пояснень: 1) недоліки, пов'язані із наповненням сайту Університету, викликані зміною адміністратора. Тривалий час інститут не міг підшукати спеціаліста, однак зараз новий співробітник посилено працює над створенням нового сайту необхідною інформацією. 2) інформація щодо існуючих правил і процедур вирішення конфліктних ситуацій в Університеті доводиться до відома студентів кураторами груп від викладачів та студентів, студентським парламентом. Нормативні документи, що регламентують процес вирішення конфліктних ситуацій розміщені на сайті Університету. Всю необхідну інформацію з цього питання студенти можуть отримати також в Електронній приймальні університету, розміщеній на офіційному сайті Київського національного університету імені Тараса Шевченка (https:// office.knu.ua/Home/rules).

Критерій	Звіт експертної групи	Коментар університету
	свідчать про те, що третина таких стейкхолдерів не обізнані з відповідними правилами та процедурами. З огляду на таке, експертна група рекомендує гаранту освітньої програми, науково-педагогічним працівникам, керівництву Навчально-наукового інституту права посилити інформаційно-роз'яснювальну роботу серед здобувачів для більш повного й широкого їх ознайомлення з існуючими в університеті правилами та процедурами вирішення конфліктних ситуацій.	
Рівень 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми	Університетом не враховано зауваження та пропозиції, сформульовані під час акредитації освітньої програми третього рівня вищої освіти за спеціальністю «Право», що також реалізується на базі Навчально-наукового інституту права, в частині необхідності наповнення веб-сайту відповідного структурного підрозділу, зазначення на такому сайті інформації про розміщення для обговорення проєкту освітньої програми перед її затвердженням. З урахуванням цього, експертна група рекомендує гаранту освітньої програми, керівництву Навчально-наукового інституту права враховувати рекомендації та пропозиції, сформульовані під час акредитацій інших освітніх програм, зокрема тих, що реалізуються на базі відповідного структурного підрозділу та можуть містити рекомендації щодо усунення недоліків	Дякуємо за здійснений аналіз та оцінку функціонування внутрішнього забезпечення якості освітньої програми. Однак на деякі з них ми хотіли б надати пояснення: 1) Університет уважно вивчив зауваження і рекомендації надані при акредитації програми третього рівня вищої освіти спеціальності 081 Право викладені як у звіті ЕГ так і у висновку ГЕР і своєчасно дав на них свої відповіді і коментарі (див. відповідно: https://knu.ua/pdfs/official/accreditation/081/37124-Response-to-the-expert-group-report.pdf, https://knu.ua/pdfs/official/accreditation/081/37124-Comment-to-the-opinion-of-the-branch-expert-council.pdf). В цих відповідях і коментарях Університет висловив аргументовану незгоду з частиною зауважень і рекомендацій висловлених в цих висновках, зокрема і стосовно «розміщення для обговорення проєкту освітньої програми перед її затвердженням», а саме: «інформація про проєкт освітньо-наукової програми на офіційному веб-сайті навчального закладу відсутня» не має змістовного наповнення: на сайті дійсно немає інформації про проєкт оскільки новий проєкт ще не розроблено, а на час формування діючої програми відповідної норми про оприлюднення проєкту програми ще не було (вона була вперше зафіксована у наказі Міністерства освіти і науки у серпні 2019 року).» Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти оцінивши

Критерій	Звіт експертної групи	Коментар університету
	інституційного характеру.	сформульовані в результаті акредитації ОП третього рівня вищої освіти пропозиції і зауваження, а також відповіді і коментарі Університету прийняло рішення про акредитацію програми і рекомендувало Університету <i>«взяти до уваги рекомендації щодо усунення недоліків та подальшого удосконалення освітньої програми, викладені у звіті експертної групи та експертному висновку GER».</i> Всі зауваження і пропозиції які стосуються програм першого рівня вищої освіти і базувалися на чинному законодавстві університетом враховано. Стосовно цієї програми, то її проект своєчасно, перед затвердженням був розміщений на веб сайті Інституту, однак, після внесення відповідних змін і доповнень та прийняття освітньої програми проект було знято із веб сайту. Законодавча вимога щодо збереження проекту ОП на сайті після її затвердження відсутня. Додатково зазначимо, що нормальною практикою ЗВО Європи є зняття із сайтів проектів програм після їх затвердження (або перенесення до спеціального архіву).»
Рівень 9. Прозорість та публічність	На час проведення акредитаційної експертизи на офіційних сайтах університету не було розміщено інформацію про доступність для отримання зауважень та пропозицій заінтересованих сторін проекту відповідної освітньої програми. У зв'язку з цим, експертна група рекомендує гаранту освітньої програми не пізніше ніж за один місяць до затвердження відповідної оновленої освітньої програми обов'язково оприлюднювати її проект на офіційному сайті університету для отримання зауважень та пропозицій заінтересованих сторін (стейкхолдерів). Інформація про освітні компоненти, що викладаються на	Дякуємо експертній групі за здійснений аналіз та оцінку ОП за критерієм її прозорості та публічності. Водночас зазначимо: 1) Проект освітньої програми був вчасно розміщений на сайті https://law.knu.ua/ua/osvitnia-prohrama-bakalavrat. Однак, після прийняття ОП Проект був знятий; 2) У зв'язку з тим, що заняття на 1 курсі ОП Бакалавр розпочалися з 26 вересня 2022р., робочі навчальні програми дисциплін хоча й були затверджені на сайтах відповідних кафедр у кінці серпня 2023 р., до того часу на офіційному веб сайті Університету ці документи не розміщувалися (на той момент вони розміщувалися на сайтах відповідних кафедр, в google class з відповідних дисциплін;

Критерій	Звіт експертної групи	Коментар університету
	освітній програмі, та їх робочі програми, була оприлюдненою після початку 2022/2023 навчального року, хоча затверджувалися такі робочі програми у серпні – на початку вересня 2022 р., а деякі з них викладаються у першому семестрі відповідного навчального року. З огляду на таке, експертна група рекомендує гаранту освітньої програми та особам, відповідальним за забезпечення викладання освітніх компонентів, перед початком відповідного навчального семестру своєчасно розміщувати інформацію про освітні компоненти та їх робочі програми на офіційному сайті університету для ознайомлення з ними здобувачів вищої освіти й інших стейкхолдерів.	